

Eftirlit með rafhlöðum og rafgeymum, raf- og rafeindatækjaúrgangi

Samantekt og niðurstöður eftirlits ársins 2022

1. Inngangur

Eftirlit þetta byggir á lögum um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003, reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang. Markmið eftirlitsins er að hækka söfnunarhlutfall þessa úrgangs, fylgja eftir banni og takmörkunum á tilteknum efnum í rafhlöðum og rafgeymum og sjá til þess að upplýsingagjöf fyrirtækja til viðskiptavina sé fullnægjandi.

Samkvæmt 4. gr. reglugerðar nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og 16. gr. reglugerðar nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang er Umhverfisstofnun ábyrg fyrir eftirliti með framleiðendum, innflytjendum og sölu- og dreifingaraðilum. Eftirlitið skal framkvæmt í samræmi við eftirlitsáætlun sem stofnunin setur fram til þriggja ára í senn. Eftirfarandi er samantekt á eftirlitsþáttum sem stofnunin sinnir og tilvísun í viðeigandi reglugerðarákvæði:

Eftirlitsþáttur	Reglugerðarákvæði
Framleiðendur og innflytjendur rafhlaðna og rafgeyma:	
<ul style="list-style-type: none">Veiti kaupendum upplýsingar um flokkun, meðhöndlun og efnainnihald vara sinnaSéu skráðir í skráningarkerfi fyrir framleiðendur og innflytjendurSelji einungis vörur merktar tunnummerkiFari eftir takmörkunum á efnainnihaldi skv. reglugerð	<ul style="list-style-type: none">7. gr. reglugerðar nr. 1020/201110. gr. reglugerðar nr. 1020/201111. gr. reglugerðar nr. 1020/20115. gr. reglugerðar nr. 1020/2011
Sölu- og dreifingaraðilar rafhlaðna og rafgeyma:	
<ul style="list-style-type: none">Taki á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymumFari eftir takmörkunum á efnainnihaldi skv. reglugerð	<ul style="list-style-type: none">8. gr. reglugerðar nr. 1020/201111. gr. reglugerðar nr. 1020/2011
Framleiðendur og innflytjendur raf- og rafeindatækja:	
<ul style="list-style-type: none">Séu skráðir í skráningarkerfi fyrir framleiðendur og innflytjendurVeiti kaupendum upplýsingar um flokkun og meðhöndlun þessara varaTryggi að varan beri tunnummerki	<ul style="list-style-type: none">14. gr. reglugerðar nr. 1061/20184. gr. reglugerðar nr. 1061/20184. gr. reglugerðar nr. 1061/2018

Auk þessa ber Umhverfisstofnun að hafa eftirlit með því að aðrir aðilar sem hafa eftirlitshlutverk samkvæmt ofangreindum reglugerðum sinni skilgreindu hlutverki sínu, m.a. heilbrigðisnefndir og Úrvinnslusjóður.

Tilgangur þessarar skýrslu er að upplýsa um framgang og niðurstöður eftirlits ársins 2022.

2. Framkvæmd eftirlits

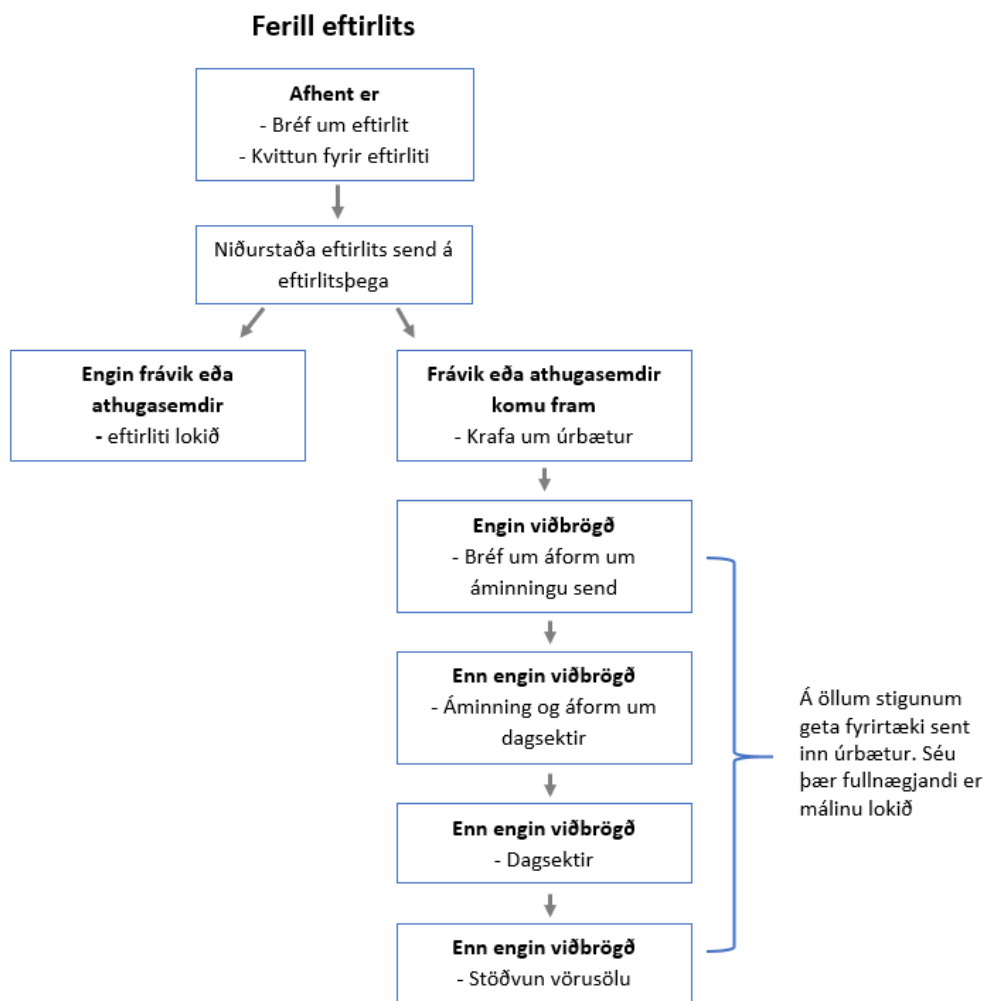
Í eftirliti ársins var farið í heimsókn til aðila sem flytja inn rafhlöður, rafgeyma og/ eða raf- og rafeindatæki og höfðu ekki fengið eftirlitsheimsókn áður. Einnig var farið í heimsókn til tveggja aðila sem framleiða raf- og rafeindatæki.

Upplýsingar um innflytjendur voru fengnar frá tollakerfi Skattsins. Árið 2022 var fjöldi innflytjenda raf- og rafeindatækja um 4.530 og innflytjenda rafhlaðna og rafgeyma um 1.070.

Eftirlitið hófst í apríl og lauk í október. Eftirlitið fór þannig fram að eftirlitsmaður Umhverfisstofnunar fór oftast í ótilkynnta heimsókn til áður skilgreindra fyrirtækja (sjá mynd 2). Við eftirlitið fyllti eftirlitsaðili út gátlista og skoðaði vörur sem valdar voru af handahófi, sem og merkingar og upplýsingar með vörunum og hvort móttaka væri á notuðum rafhlöðum og rafgeymum (sjá viðauka 1-2).

Upplýsingar, athugasemdir og frávík voru skráð og unnið úr þeim í kjölfar heimsóknarinnar. Niðurstaða eftirlits, sem fólst í eftirlitsskýrslu og fylgibréfi með henni, var send eftirlitsþega (sjá viðauka 3).

Við úrvinnslu frávika og eftirfylgni var stuðst við lög um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003, reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang. Einnig var stuðst við leiðbeiningar frá stjórnarsviði umhverfismála hjá framkvæmdastjórn Evrópubandalagsins; Frequently Asked Questions on Directive 2012/19/EU on Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE).

Mynd 2. Ferill eftirlits með rafhlöðum og rafgeymum, raf- og rafeindatækjaúrgangi.

3. Niðurstöður eftirlits

Í eftirlitinu var farið í heimsókn til 41 aðila sem flytja inn rafhlöður, rafgeyma og/ eða raf- og rafeindatæki og höfðu ekki fengið eftirlitsheimsókn áður (sjá töflu 2). Eftirlitið fór eingöngu fram á höfuðborgarsvæðinu. Stór hluti þessara innflytjenda flytja inn bæði raf- og rafeindatæki og rafhlöður/ rafgeyma, en í niðurstöðum eru þessir flokkar aðgreindir enda um tvær reglugerðir að ræða.

Eftirlit vegna reglugerðar nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang

Eftirlit var framkvæmt hjá 26 aðila sem flytja inn eða framleiða raf- og rafeindatæki. Af þeim voru tveir aðilar sem framleiða raf- eða rafeindatæki, sem höfðu ekki verið heimsóttir áður. Alls voru 156 raf- og rafeindatæki skoðuð.

Eftirlit vegna reglugerðar nr. 1020/2011 um um rafhlöður og rafgeyma

Eftirlit var framkvæmt hjá 15 aðilum sem flytja inn, selja og dreifa rafhlöðum og rafgeymum á höfuðborgarsvæðinu. Alls voru 44 vörur af rafhlöðum og rafgeymum skoðaðar.

Á undanförunum þremur árum hefur Umhverfisstofnun dreift spjöldum með upplýsingum um söfnun og skil á úr sér gegnum rafhlöðum/ rafgeymum og raf- og rafeindatækjum til eftirlitspega í tengslum við eftirlit. Upplýsingarnar og spjöldin má jafnframt nálgast á heimasíðu Umhverfisstofnunar (sjá viðauka 4).

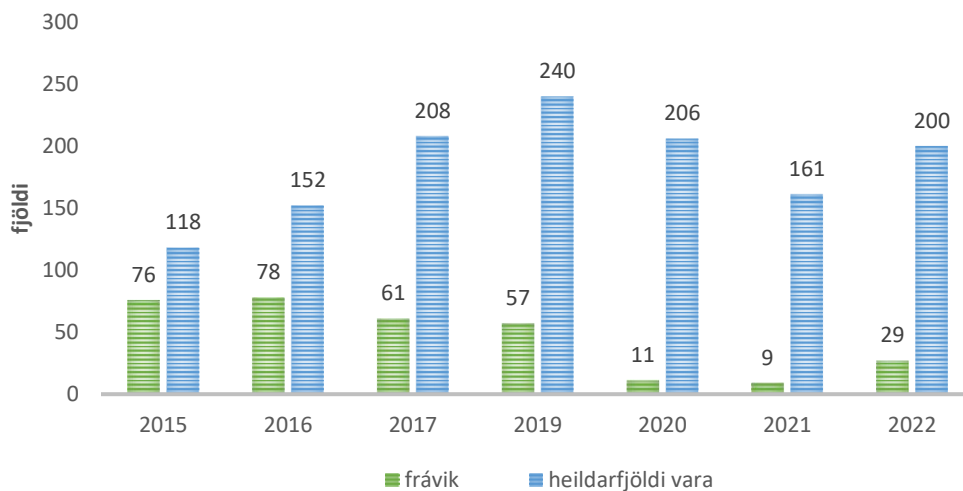
Tafla 2: Eftirlitsþegar ársins 2022.

Raf- og rafeindatæki	Rafhlöður og rafgeymar
B. Ingvarsson ehf	Brimborg ehf.
Bako Ísberg ehf.	Edico ehf.
Bílasmiðurinn hf.	Heyrnar-og talmeinstöð Íslands
Brimborg ehf.	Heyrnarstöðin
Edico ehf.	Heyrnartækni ehf
Heyrnar-og talmeinstöð Íslands	ID electronic ehf.
Heyrnarstöðin	Íhlutir ehf
Heyrnartækni ehf	Klettur - sala og þjónusta ehf.
ID electronic ehf.	Ljósmyndavörur ehf
Íhlutir ehf	Múlaradíó ehf.
Ísfrost ehf.	Ólafur Gíslason og Co hf.
Klettur - sala og þjónusta ehf.	Reykjavík Foto ehf.
Kælitækni ehf.	RS partar ehf.
Ljósmyndavörur ehf	Stoðtæki ehf.
Marport ehf.	Vélar og verkfæri ehf.
Múlaradíó ehf.	
Ólafur Gíslason og Co hf.	
Poulsen ehf.	
Rafport ehf.	
Reykjavík Foto ehf.	
RS partar ehf.	
Stjörnu-Oddi hf.	
Stoðtæki ehf.	
Teledyne Gavia ehf.	
Tunglskin ehf.	
Vélar og verkfæri ehf.	
Vörukaup ehf.	

Alls voru 200 vörur skoðaðar og voru gerðar athugasemdir í 29 tilvikum. Tíu rekstraraðilar þurftu að gera úrbætur þar sem yfirstrikaða tunnumerkið vantaði á alls 25 raf- og rafeindatæki og tvær tegundir af rafhlöðum. Tvö af þessum tíu fyrirtækjum þurftu jafnframt að lagfæra gangablöð með framleiðsluvörum sínum varðandi upplýsingar um flokkun og meðhöndlun þessara vara. Upplýsingar um efnainnihald rafhlaðna og rafgeyma var fullnægjandi í öllum tilfellum. Móttaka á notuðum rafhlöðum og rafgeymum var fullnægjandi hjá öllum sölu- og dreifingaraðilum.

Varðandi úrbætur, þá var krafa um úrbætur felld niður hjá einu fyrirtæki, vegna rekstarstöðvunar sem tilkom vegna bruna og eignaspjalla. Vanmerktar vörur voru endurmerktar í 13 tilfellum, en í öðrum tilfellum voru vörurnar teknar af markaði. Á eftirlitsárinu kom aldrei til þess að senda þurfti eftirlitsþega bréf um áform um áminningu vegna frávíks og vöntunar á úrbótum.

Þróun í fjölda vöruskoðana og frávíka við eftirlit árána 2015- 2022, má sjá á mynd 3. Árið 2018 er ekki samburðarhæft, því þá voru aðrar áherslur í eftirliti. Fjöldi vara sem hefur verið skoðaður í eftirliti er nokkuð breytilegur en meðaltal síðustu fimm ára hefur verið um 200 vörur. Verulega hefur dregið úr frávíkum frá því eftirlitið hófst. Á fyrstu árunum voru frávík í um og yfir 50% tilvika, en á síðustu árum hafa frávík farið niður í allt að 5% tilvika. Á þessu ári reyndust frávík vera í 15% tilfella. Þessa aukningu má e.t.v. rekja til þess að eftirlitið á undanförunum árum hefur nú þegar náð til stærstu innflytjendanna og meirihluti eftirlitsþega er nú í hópi smærri fyrirtækja og nýliða í þessum geira, sem og þeirra sem einkum stunda netsölu.

Mynd 3. Fjöldi frávíka eftir árum af vörum sem skoðaðar voru í eftirliti með rafhlöðum, rafgeymum og raf- og rafeindatækjaúrgangi.

4. Ályktanir

Á eftirlitsárinu 2022 greindust frávik hjá tíu eftirlitsþegum og af 200 skoðuðum vörum af raf- og rafeindatækjum og rafhlöðum/ rafgeymum, reyndust 27 vera án tunnummerkisins, auk þess sem gera þurfti úrbætur á gagnablöðum hjá tveimur framleiðendum rafeindatækja. Öll frávik voru leyst án þess að til þvingunarúrræða kæmi.

Frá byrjun eftirlitsins árið 2015 hefur eftirlitið náð til stærstu innflytjendanna, en á seinni árum hafa líka bæst við minni innflytjendur, nýliðar og þeir sem einkum stunda netsölu. Frávikum í eftirliti hefur farið verulega fækkandi á undanförunum árum og frá árinu 2015 fækkaði frávikum úr 64% tilvika í 15% árið 2022. Flest frávikin á þessu tímabili vörðuðu merkingar á yfirstrikuðu tunnummerkinu á vörum og upplýsingar til kaupenda. Þessi þróun bendir til þess að framleiðendur og innflytjendur hafi á undanförunum árum verulega bætt úr merkingum á raf- og rafeindatækjum og rafhlöðum/ -geymum, móttöku á notuðum rafhlöðum og rafgeymum og upplýsingum varðandi flokkun og skil. Því má draga það ályktun að verulegur ávinningur hafi verið af virku eftirliti stofnunarinnar á síðustu árum.

5. Heimildir

Frequently Asked Questions on Directive 2012/19/EU on Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE). 2014. <https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/weee/faq.pdf>

Reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma.

Reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang.

Umhverfisstofnun. Miðlun um söfnun og skil á úr sér gegnum rafhlöðum/ rafgeymum. <https://ust.is/atvinnulif/eftirlit/rafhlodur-og-rafgeymar/midlun/>

Umhverfisstofnun. Miðlun um söfnun og skil á úr sér gegnum og raf- og rafeindatækjum. <https://ust.is/atvinnulif/eftirlit/raf-og-rafeindataeki/midlun/>

Umhverfisstofnun. Tölfræði. Söfnun. <https://ust.is/graent-samfelag/urgangsmal/umhverfisvisar-og-tolfraedi/tolfraedi/>

Viðauki 1

Eftirlit hjá framleiðendum og innflytjendum **RAFHLAÐNA OG RAFGEYMA (RR)**

Fyrirtæki:

Dagsetning eftirlits:

Tekur fyrirtækið á móti rafhlöðum/rafgeymum? _____

Upplýsingaskylda til kaupanda: Hvar er heimilt að skila notuðum RR?

- RR mega ekki fara með öðrum úrgangi
- RR er hægt að skila án gjalds
- RR eru í samræmi við lágmarkskröfur (Cd, Hg og Pb)
- Áhrif RR á heilsu manna og umhverfi

<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ___ Umbúðir ___ Umhverfissvottað Já ___ Nei ___ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ___ Nei ___ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ___ Nei ___</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ___ Umbúðir ___ Umhverfissvottað Já ___ Nei ___ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ___ Nei ___ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ___ Nei ___</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ___ Umbúðir ___ Umhverfissvottað Já ___ Nei ___ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ___ Nei ___ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ___ Nei ___</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ___ Umbúðir ___ Umhverfissvottað Já ___ Nei ___ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ___ Nei ___ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ___ Nei ___</p> <p>Annað:</p>

Viðauki 2

Eftirlit hjá framleiðendum og innflytjendum **RAF- OG RAFEINDATÆKJA (WEEE)**

Fyrirtæki:

Dagsetning eftirlits:

Er fyrirtækið með upplýsingar á vegg/afgreiðsluborði eða öðrum stöðum um förgun á raf- og rafeindatækjum?

Upplýsingaskylda til kaupanda:

- Hvar er heimilt að skila notuðum WEEE?
- WEEE mega ekki fara með öðrum úrgangi
- WEEE er hægt að skila án gjalds

<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara ____ Umbúðir ____ Bæklingur ____ Upplýsingar í bæklingi Já ____ Nei ____ Ekki til ____</p> <p>Annað:</p>

Viðauki 3

EFTIRLITSSKÝRSLA

EFTIRLIT MEÐ RAFHLÖÐUM, RAFGEYMUM OG RAF- OG RAFEINDATÆKJAÚRGANGI

Dagsetning eftirlits
Fyrirtæki
Heimilisfang
Kennitala
Rafræn skýrsla send á

Starfsemi Innflytjandi og sölu- og dreifingaraðili
Fulltrúi UST
Tegund eftirlits Úrgangseftirlit
Fulltrúi fyrirtækis

UMFANG EFTIRLITS

Þann nóvember sl. fór fram eftirlit á vegum Umhverfisstofnunar hjá versluninni Í eftirlitinu voru skoðaðar nokkrar gerðir af raf- og rafeindatækjum og rafhlöðum og rafgeymum og hvort vörurnar bæru réttar merkingar og upplýsingar til notenda sbr. reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang og reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma. Einnig var skoðað hvort verslunin tæki á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymum.

NIÐURSTAÐA EFTIRLITS

Skráningarkerfi: Er fyrirtækið skráð í skráningarkerfi framleiðenda og innflytjenda?

Móttaka á notuðum rafhlöðum og rafgeymum: Tekur fyrirtækið á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymum frá viðskiptavinum sínum.

Eftirfarandi vörur voru skoðaðar:

- Rafhlöður
- Rafgeymar
- Raf- og rafeindatæki

Tunnumerki: Vörurnar eiga að vera sérstaklega merktar með tunnumerkinu (yfirstrikuð sorptunna) samkvæmt reglugerðum.

Frávik: Frávik eru tilgreind hér.

Frávik frá: 3. mgr. 4. gr. í reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang og 11. gr. í reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma.

Innihald kadmíum og kvikasilfurs: Ef athugasemdir þá tilgreint hér.

Innihald kadmíum og kvikasilfurs: Það á að vera skýrt hvort rafhlöður og rafgeymar innihaldi kadmíum og kvikasilfur.

Athugasemd: Athugasemdir tilgreindar hér. Ekki komi fram hvort vörurnar innihalda þessi efni eða hversu mikið. Umhverfisstofnun óskar upplýsinga um magn þessara efna í vörunum.

Athugasemd við 5. gr. reglugerðar nr. 1020/2011.

Upplýsingagjöf: Upplýsingagjöf til kaupenda þarf að uppfylla báðar reglugerðir.

Frávik: Frávik eru tilgreind hér. Upplýsingar vanti um hvar heimilt er að skila notuðum rafhlöðum, rafgeymum og raf- og rafeindatækjaúrgangi, að tækin megi ekki fara með almennum úrgangi, að rafhlöðum og rafgeymum sé hægt að skila til sölu- og dreifingaraðila eftir notkun án greiðslu og að ábyrgst sé að úrgangurinn verði meðhöndlaður í samræmi við gildandi reglur. Einnig vanti upplýsingar um áhrif rafhlaða og rafgeyma á heilsu manna og umhverfi.

Frávik frá 1. mgr. 7. gr. reglugerðar nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og 4. gr. reglugerðar nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang.

Umhverfisstofnun gerir ekki frekari athugasemdir.

Reykjavík, dagsetning
Undirskrift eftirlitsmanns

Viðauki 4

Dæmi um upplýsingaspjald um söfnun og skil á úr sér gegnum rafhlöðum/
rafgeymum og raf- og rafeindatækjum.

Framhaldslíf með endurvinnslu

**Rafhlöður og rafgeymar
eru spilliefni og þeim máttu skila hingað
en raftækjum til endurvinnslufyrirtækja**

Með því að flokka og skila raftækjum, rafhlöðum og rafgeymum til endurvinnslu drögum við úr ofnýtingu auðlinda. Mörg tækjanna geta innihaldið spilliefni sem meðhöndla þarf með viðeigandi hætti auk fágætra málma sem nýst geta aftur.